

SUKUPUOLEN
MONINAISUUDEN
OSAAMISKESKUS

Sateenkaarinuorten kokema seksuaalinen häirintä

3.2.2026

Teija Ryhtä, nuorisotyön ja vaikuttamisen asiantuntija

Sateenkaarinuorten itsemäärittelyn käsitteitä

- **Seksuaalivähemmistönuoret:** bi, pan, lesbo, homo, aseksuaali (ace), aromanttinen (aro)...
- **Sukupuolivähemmistönuoret:** trans(sukupuolinen), transtyttö, transpoika, muunsukupuolinen, ei-binääri, sukupuoleton, transvestiitti, intersukupuolinen...
- **Queer** – jotain cis- ja heteronormia rikkovaa, kenties tarkemmasta määrittelystä kieltäytyvää; voi liittyä seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoleen tai molempiin näistä!

Moninaiset suhteet

- **Queerplatoniset suhteet**

- Eivät noudata romanttisen rakkauden normia, eivät välttämättä sisällä seksuaalista toimintaa – sitoutuminen ja kumppanuus perustuu muulle

- **Monisuhteisuus**

- Polyamoria: avoimuus useammalle kuin yhdelle romanttiselle rakkaussuhteelle kerrallaan
- Avoin suhde: ns. pääsuhteen ulkopuolella lupa tavata myös muita pääsuhteessa sovittujen rajojen puitteissa (tyypillisimmin seksisuhteet sallittuja, mutta ei seurustelusuhteet)

- **Suhdeanarkismi**

- Pyrkimys neuvotella jokaisen suhteen sisältö suhteen osapuolten kesken, ilman normatiivisia oletuksia siitä, mitä esim. ystävyys tai seurustelun tulisi sisältää
- Purkaa totuttuja hierarkioita suhdemuotojen välillä, esim. seurustelusuhteen nostamista ystävyyssuhteiden yläpuolelle

Sateenkaarilapset ja -nuoret

Kouluterveyskysely 2025:

- 8.- ja 9.-luokkalaisista noin **11 %** on **muuta kuin heteroita**
- 8.- ja 9.-luokkalaisista noin **4 %** on **muuta kuin cissukupuolisia**
- Moninainen joukko nuoria
 - Kaikki moninaisuus ei tule esiin kyselyissä ja tilastoissa!
- Myös muihin vähemmistöihin kuuluvia
 - Risteävät erot, **moniperusteinen syrjintä**, moninaiset haavoittuvuudet

SUKUPUOLEN
MONINAISUUDEN
OSAAMISKESKUS

Tärkeintä tietää...

Jokaisella on oikeus:

- Määritellä tai olla määrittelemättä itsensä
- Määritellä oman identiteetin sisältö
- Muuttaa identiteettisanaa tai sen määrittelyä
- Olla ns. kaapissa kokonaan tai osittain
ulkona kaapista – älä ”outtaa”!
- Tärkeitä kysymyksiä:
 - Mitä se sinulle merkitsee?
 - **Mitä tarpeita siitä nousee?**

Sateenkaarinuorten seksuaalisen häirinnän ja seksuaaliväkivallan kokemukset

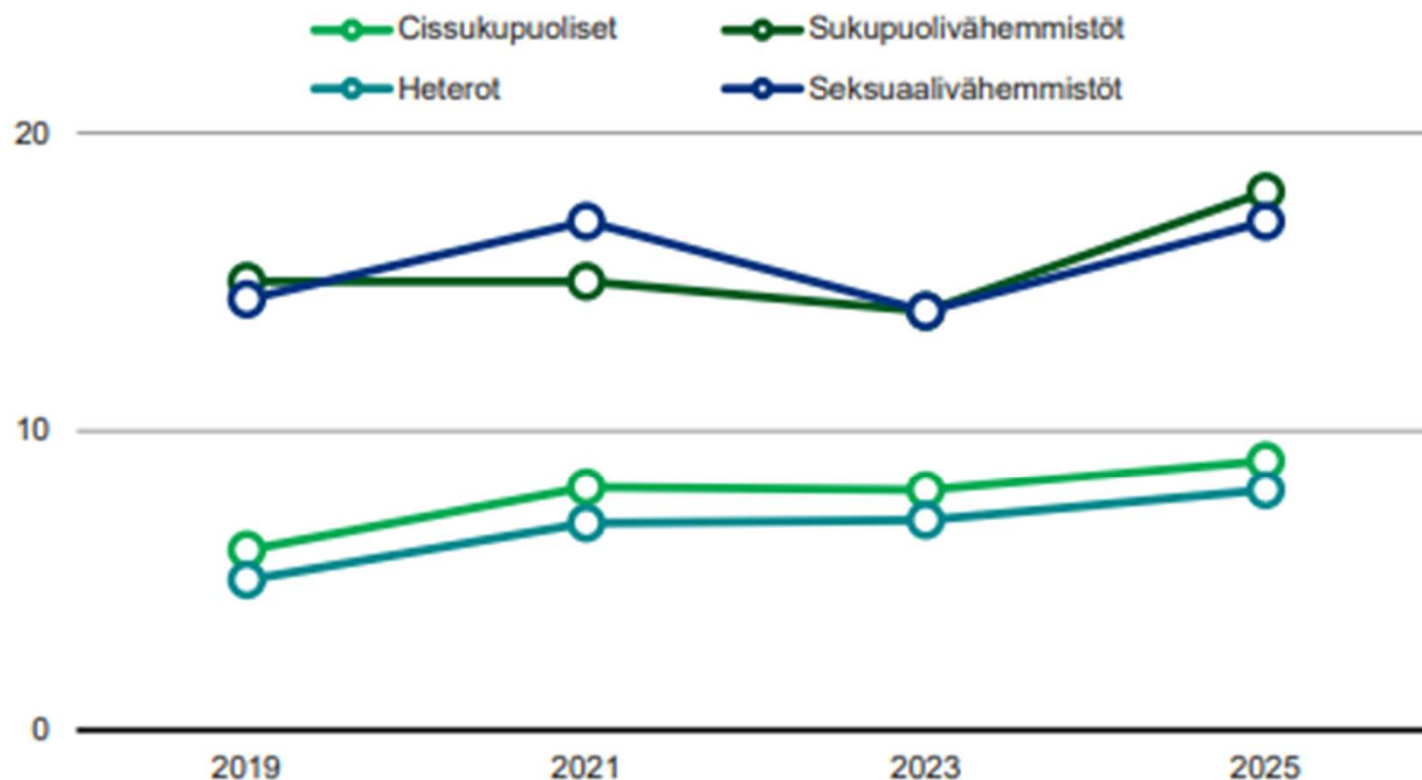

SUKUPUOLEN
MONINAISUUDEN
OSAAMISKESKUS

Seksuaalisen häirinnän kokemukset

- Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua viimeisen vuoden aikana oli kokenut **37–39 %** 8. ja 9. luokan sateenkaarinuorista
 - Cissukupuolisista ja heteroseksuaalisista nuorista niitä oli kokenut 20–21 %
- Eroa kokemuksissa juridisen sukupuolen mukaan tarkasteltuna ei havaittu sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvilla nuorilla
 - Muista nuorista tytöt ovat joutuneet kokemaan seksuaalista häirintää lähes kolme kertaa yleisemmin kuin pojat

→ **Sateenkaarevuus siis vaikuttaisi altistavan seksuaaliselle häirinnälle sukupuolesta riippumatta,**
kun seksuaalinen häirintä muuten on sukupuolistunut ilmiö

Kuvio 11. Seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana kokeneiden osuus (%) perusopetuksen 8. ja 9. luokan oppilaista sukupuolen kokemuksen ja seksuaalisen suuntautumisen mukaan vuosina 2019–2025. (Lähde: THL 2025).

Seksuaaliväkivallalle altistavia ja sen tunnistamista vaikeuttavia tekijöitä

- Omien rajojen hämärtyminen:
 - *"minulle saa/kuuluu tehdä näin, koska olen vääränlainen"*
 - *"tältä seksi varmaan muistakin tuntuu, minun pitää vain sietää se tai opetella pitämään siitä"*
- Toive "eheytymisestä":
 - *"jos onnistun harrastamaan oikeanlaista seksiä, minusta tulee normaali"*
 - *"fake it 'til you make it"*
- **Sateenkaarierityinen seksuaaliväkivalta:** tilanteet, joissa pyritään "käännyttämään" sateenkaari-ihminen cisheteroksi (ns. *corrective rape*)

Miksi apua ei haeta?

- Koska normi määrittää sateenkaari-ihmiset ja heidän suhteensa ”poikkeaviksi” tai muita huonommiksi, voi sateenkaari-ihmisillä olla korostunut tarve osoittaa oman suhteen toimivuus tai ”normaalius”
 - Vaikeampi kertoa muille omista tai suhteen ongelmista
 - Halu pitää pystyssä kulisseeja, jotta ei ruokkisi ennakkoluuloja
- **Syrjinnän pelko** vaikeuttaa palveluihin hakeutumista
 - Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen näkymättömyys palveluissa ja siinä, miten seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaaliväkivallasta ilmiönä puhutaan
 - Aiemmat huonot kokemukset ammattilaisten kohtaamisesta
 - **Tuplastigma** häirintää tai väkivaltaa kokevilla sateenkaaripojilla/miehillä

Yhteenvetoa

- Sateenkaarinuoret eivät aina itse tunnista itseensä kohdistuvaa väkivaltaa
 - Siksi asioiden sanoittaminen konkreettisesti ja sateenkaarierityisten tarpeiden tunnistaminen on erityisen tärkeää
- Stigma tuottaa salaisuuksia ja häpeää, jotka altistavat haavoittuvuuksille
- Tuplahaavoittuvuus: vähemmistöön kuuluminen + nuoruus johtaa helposti kokemusten kyseenalaistamiseen palveluissa, vaikeuttaa palveluihin hakeutumista jne.

”Neutraalius” ei luo yhdenvertaisuutta tai turvallisuutta

- Joskus asioista puhuminen on jännittävää/pelottavaa – puhumatta jättäminen kuitenkin pönkittää automaattisesti kapeita normeja ja syrjiviä rakenteita
 - Puhumatta jättäminen ei ole neutraaliutta
 - Asioista puhuminen – kömpelöstikin – on siis aina parempi vaihtoehto, kuin vaikeneminen tai sivuuttaminen
 - Uskalletaan siis puhua sukupuolesta!
- Tarvitaan **sukupuolitietoisuutta/sukupuolisensitiivisyyttä**

Sukupuolisensitiivinen työote

- Sukupuolisensitiivisyys auttaa näkemään ihmisen kokonaisena, ei (vain) jonkin sukupuolen edustajana
- Sukupuolisensitiivisyys
 - ≠ sukupuolineutraalius ↔ sukupuolen vaikutusten sivuuttaminen
- Taitoa:
 - tunnistaa ja muokata oman työn **sukupuolittuneita käytäntöjä**
 - tunnistaa, **milloin sukupuolella on merkitystä** ja milloin ei
 - tukea nuoria positiivisissa sukupuolen ilmaisun tavoissa ja sukupuolen pohtimisessa
 - tukea yhteisöä **sukupuolinormien laajentamisessa** ja purkamisessa

Sateenkaari-identiteetti voimavarana

- Ahtaiden, itselle haitallisten normien rikkominen voi kääntyä voimavaraksi ja ylpeyden aiheeksi
 - *"Voin vapautua minua rajoittavista uskomuksista ja elää omannäköistäni elämää."*
 - *"Olemalla oma itseni löydän ympärilläni ihmisiä, jotka arvostavat minua sellaisena kuin olen."*
- Sateenkaari-identiteetin tulisi voida olla ylpeyden aihe tai neutraalisti yksi osa muiden identiteetin osien joukossa
 - Positiiviset roolimallit ja samastumiskohteet, turvalliset sateenkaariaikuiset, yhteisöllisyys, kulttuuri, historia, solidaarisuus, pride...
- *It gets better* -retoriikan hyvät ja huonot puolet

Lopuksi...

- Jos Kun oletat, oletta moninaisuus!
- Älä mitätöi tai vähättele nuoren kokemusta tai identiteettiä
- Uskalla ottaa asiat puheeksi
- Sinun ei tarvitse olla sateenkaariaiheiden ammattilainen – tärkeintä on kunnioittaminen, avoin suhtautuminen ja oman tietämyksen rajallisuuden tunnistaminen
- Sateenkaarilapsista ja -nuorista kasvaa sateenkaariaikuisia – pienillä teoilla ja sanoilla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia!

Asiakkaan ohjaaminen sateenkaarierityisen tuen pariin

- **Sukupuoliristiriitaa kokeva ja/tai transitiota toivova asiakas**
 - hakemaan lähetettä transpolille (esim. perusterveydenhuollon kautta)
 - lähete pitää saada pyynnöstä – vain transpolilla oikeus tutkia ja diagnosoida!
 - **Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus** (SMOK) tarjoaa tukea transihmisille, intersukupuolisille, sukupuoltaan pohtiville ja läheisille: www.sukupuolenosaamiskeskus.fi
- **Omaa identiteettiään pohtiva asiakas**
 - **Sinuiksi** – tuki- ja neuvontapalvelu <https://www.sinuiksi.fi/>
- **Sateenkaarevien perhesuhteiden haasteissa**
 - Sateenkaarijärjestöjen **Perhesuhdekeskus** <https://www.perhesuhdekeskus.fi>
- **Sateenkaarinuorten verkkonuorisotalo Loiste**
<https://nuoret.seta.fi/verkkonuorisotalo-loiste/>
- **Nuorten vertaistoiminta valtakunnallisesti**
<https://seta.fi/nuortenryhmat>
- **Setan jäsenjärjestöt, osalla paikallisesti vertaisryhmätoimintaa**
<https://seta.fi/jarjesto/jasenjarjestot/>

SUKUPUOLEN
MONINAISUUDEN
OSAAMISKESKUS

Lisätietoa

Seta

- www.seta.fi | www.seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarianasto

Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus

- www.sukupuolenosaamiskeskus.fi
- [Osaamiskeskuksen omahoito-ohjeet](#) mm. vähemmistöstressiin ja dysforiaan
- [Hyvän hoidon suositus](#)

Materiaaleja:

- [Setan maksuttomat materiaalit](#)
- [Tää on kuka mä oon – sateenkaarinuoret äänessä](#) -videot
Setan Youtube-kanavalla [SetaFinland](#)
- **THL:** Tietopaketti sateenkaarilapsista ja -nuorista ammattilaiselle:
<https://thl.fi/sateenkaaritieto>
- **THL:** Tiedä & toimi -kortti: [Sateenkaari-ihmiset ja lähisuhdeväkivalta](#)
- **Valve ry:** Moninainen koululuokka
<https://valvery.fi/index.php/moninainen-koululuokka-opas/>

SUKUPUOLEN
MONINAISUUDEN
OSAAMISKESKUS

Tutkimuslähteitä

Kouluterveyskysely

- Majlander S, Lehtonen J, Rantanen E, Luopa P. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien 8.- ja 9- luokkalaisten hyvinvointi 2019–2025. Tutkimuksesta tiiviisti 2/2026. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-644-8>
- Sares-Jäske L, Jehkoi A, Rantanen E, Lehtonen J. Transnuorten tyytyväisyys elämään – voimavaratekijät liittyvät hyviin ihmissuhteisiin ja arvostavaan vuorovaikutukseen. Tutkimuksesta tiiviisti 5/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-264-8>
- THL. Seksuaalivähemmistöt Kouluterveyskyselyssä. 2025
<https://thl.fi/documents/155392151/190160464/kouluterveyskysely-seksuaalivahemmistot.pdf/b62aef31-cd6e-723f-1255-ce04d3d73202/kouluterveyskysely-seksuaalivahemmistot.pdf?t=1759221327782>
- THL. Sukupuolivähemmistöt Kouluterveyskyselyssä. 2025
<https://thl.fi/documents/155392151/190160464/kouluterveyskysely-sukupuolivahemmistot.pdf/14451de3-bd3e-3788-c058-2abb819d4430/kouluterveyskysely-sukupuolivahemmistot.pdf?t=1759228583958>

Yhteystiedot

Teija Ryhtä

Nuorisotyön ja vaikuttamisen asiantuntija

→ Kysymykset tästä koulutuksesta,
konsultaatiot

teija.ryhta@seta.fi

050 505 5234

Venla Suutari

Koulutusasiantuntija, Seta ry

→ Koulutustilaukset ja -tiedustelut

venla.suutari@seta.fi

050 355 8384

SUKUPUOLEN
MONINAISUUDEN
OSAAMISKESKUS